

การพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติ: ศึกษากรณีชุมชน หมู่ที่ 4
บ้านหนองเต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*

The Sustainable Development of Buddhist Agriculture by Buddhist Peace:
A Case Study of Village No. 4, Nong Tae Village Community,
Talin Chan Subdistrict, Mueang District, Suphan Buri Province

¹ณัฐนันท์ สกลทัสน์ และ พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ

¹Natnan Sakolthus and Phrakrupalad Adisak Vajirapanno

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: natnans@gmail.com



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืน 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี เป็นงานวิจัยรูปแบบอริยสัจจ์ โมเดลสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมภายใต้กรอบการดำเนินการวิจัย 9 ขั้นตอน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการจำนวน 8 รูป/คน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา กสิกรจำนวน 27 รูป/คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง และนำมาวิเคราะห์หาคำอธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพพื้นที่ชุมชนอยู่นอกเขตชลประทาน ประสบภัยแล้งซ้ำซาก ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ความต้องการจากปัญหาสำคัญ คือ น้ำไม่เพียงพอสำหรับการกสิกรรม รายได้หนี้สิน อีกทั้งขาดความรู้ในด้านกสิกรรมอินทรีย์ ในการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืน ด้วยการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนา โมเดล ตามแนวทฤษฎีใหม่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์สู่การพึ่งพาหลักจากการปลูกข้าวอย่างเดียวยตามฤดูกาลปีละครั้งมีราคาตกต่ำไม่พอต่อการดำรงชีพเกิดความยากจนเป็นตนเองในปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างวิถีกิจกรรมอาชีพใหม่ มีความมั่นคงทางอาหาร แม้ในยามเกิดวิกฤตการณ์ มีพออยู่ พอกิน พอใช้ ดำเนินชีวิตอย่างสุขสงบในพื้นที่ของตนเอง 2) การนำอิทธิบาทธรรมในพระพุทธศาสนามี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นแนวทางตามหลักพุทธสันติวิธี ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่พุทธกิจกรรม บนพื้นที่ของตนเองให้มีอาหารเพียงพอ พึ่งพาตนเองได้ โดยมีข้อปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมร่วมสมัย อย่างสุข สงบ ร่มเย็น ส่งต่อลมหายใจแห่งสันติภาพสู่อนาคต 3) พัฒนาสู่การอยู่ดีกินดี มีสุข ได้รูปแบบ 3ป. 4พ. โมเดล มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ (1) ป.ปรับหนอง เก็บกักน้ำไว้ในพื้นที่อย่างเพียงพอ (2) ป.ปรุงดิน ให้มีธาตุอาหารเหมาะสมต่อการเพาะปลูก (3) ป.ปลูกป่า การปลูกป่า 5 ระดับ (4) พ. พอใจ ความศรัทธา เริ่มที่ครอบครัวมีความเห็นต้องกันนำพื้นที่มาทำการพัฒนา (5) พ. พากเพียร การมุ่งมั่นต่อเนืองให้สู่ความสำเร็จ (6) พ. พร้อมตั้งใจ ใจที่รักษาด้วยสติมีความจดจ่อในหน้าที่ (7) พ. พัฒนา การทบทวนในสิ่งที่คิดและดำเนินไปในแนวทางที่ดีที่วาดหวังได้

*Received February 13, 2023; Revised March 23, 2023; Accepted March 31, 2023

คำสำคัญ: การพัฒนายั่งยืน; พุทธสิกกรรม; พุทธสันติ

Abstract

This research article consisted of the following objectives: 1) to investigate context, problems, and necessities related to sustainable development of Buddhist agriculture; 2) to analyze Buddhist peaceful means contributing to the sustainable development of Buddhist agriculture; 3) to develop and present the sustainable development of Buddhist agriculture through Buddhist peaceful means. The study was based on *Ariyasacca* (the Four Noble Truths) model in accordance with participatory action research (PAR) under the 9-step research framework. The data were collected by in-depth interview with key informants including 8 scholars, as well as 27 community leaders, religious leaders, and farmers. The obtained data were analyzed using the descriptive method.

From the study, the following findings are found: 1) The problem of deteriorated soil and drought by storing water above and underground, as well as creating a family economy, overcoming knowledge and ability limitations, developing skills for a long-term career with expertise, generating long-term income with mixed farming, enhancing security and stability by adjusting planting areas and increasing soil and water abundance. This includes merit making, processing, and network building that can enhance the quality of life and self-reliance so that it can be passed down to future generations; 2) The application of *Iddhipāda* (the Four Paths of Accomplishment) i.e., *Chanda* (aspiration), *Viriya* (effort), *Citta* (thoughtfulness), and *Vīmaṃsā* (investigation) as a guideline to promote the development of Buddhist agricultural areas on each individual's area in order to have enough food and be self-reliant while practicing the Dhamma. This will result in the peaceful and happy coexistence in modern society, passing the breath of peace to the future; and 3) The development leads to 'live well, eat well, and be happy', which results in a model with the following 7 components: (1) adjusting the swamp and restoring enough water to be used in the areas; (2) enhancing the soil to add nutrients that are suitable for cultivation; (3) reforestation on five levels; (4) satisfaction and trust that begins within the family to agree on developing the areas; (5) perseverance and determination to achieve success; (6) intention combined with mindfulness of one's responsibilities; and (7) development by reviewing one's thoughts and implementing according to plan.

Keywords: Sustainable Development; Buddhist Agriculture; Buddhist Peace

บทนำ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2565) มีเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาความยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อเป็นทิศทางที่สำคัญต่อการพัฒนาร่วมกันของประชาคมโลก (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021) และประเทศไทยได้ร่วมรับรองเป้าหมายการพัฒนายั่งยืนภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 –

2580) (Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2019) มุ่งเน้นให้ประชาชนได้ดำเนินชีวิตอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน ด้วยการพัฒนาในทุกๆ ด้านไปพร้อมๆ กัน เน้นความสำคัญในการผลักดันการพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเอง ส่งเสริมให้กสิกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับชุมชน ขยายผลและพัฒนาระบบกสิกรรมยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจเข้มแข็งสอดคล้องกับพื้นที่และผลกระทบของสถานการณ์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยั่งยืน (Chanon, 2021)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างรุนแรง และรวดเร็วที่สุดเท่าที่มีมา คนไทยที่มีงานทำต้องถูกเลิกจ้างมากกว่า 6 ล้านคน และแรงงานที่ตกงานไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะของตนเองไปทำอาชีพอื่นได้ ทั้งนี้รวมถึงผู้ที่กำลังจะจบจากการศึกษาใหม่จำนวนมาก ขาดโอกาสพัฒนาศักยภาพ ไร้ซึ่งการวางแผนออมเงิน (Thai PBS news, 2021) เหล่านี้ จึงเป็นปัญหาให้รัฐบาลตื่นตัวจัดวางนโยบายสาธารณะด้านวิกฤตทางด้านอาหารให้สอดคล้องกับวิถีของสังคม ชุมชน ในขณะที่ผู้คนจำนวนมากกำลังปรับตัวโดยหันหลังให้ระบบทุนนิยมกลับมาสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารเพื่อตนเองและครอบครัว เยียวยาจิตใจจากความผิดหวังจากพิษของวิกฤตการณ์ในบ้านที่เป็นพื้นที่ของตนเอง โดยแนวคิดการพัฒนากรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่ โคกหนองนา โมเดล ด้วยการขุดหนอง ขุดคลองไส้ไก่ เพื่อเก็บกักสำรองน้ำไว้ในพื้นที่กสิกรรมให้เพียงพอ เป็นทางออกช่วยแก้ไขปัญหาคความทุกข์เดือดร้อนแก่ชีวิต ในพื้นที่เกิดปัญหาล้างน้ำ ขาดแคลนน้ำ นำดินที่ได้จากการขุดหนองมาทำโคกแล้วบำรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารสำหรับปลูกพืชผักที่หลากหลาย และอื่นๆ ไว้บริโภค ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจตอบโจทยในด้านความมั่นคงทางอาหาร และการดำเนินชีวิตตามวิถีกรรมสู่ความยั่งยืน ในภาพรวมที่มุ่งเน้นนำวัฒนธรรมชนบทท้องถิ่นเดิมและสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ (Duangthisan and Ketwong, 2017) โดยสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ร่วมกันแก้ปัญหาเชิงบูรณาการสอดคล้องแผนยุทธศาสตร์ชาติโดย ด้วยการต่อยอดศาสตร์พระราชาดำรงกสิกรรมทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่ชุมชนในระดับตำบลให้เป็นต้นแบบ นำไปพัฒนาปฏิบัติเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและรายได้ ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของจังหวัด (Suphan Buri Provincial Office, 2021)

จากแนวคิดดังกล่าวในความเดือดร้อนของคนในชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จึงเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามที่ชุมชนคาดหวัง นำทางชาวบ้านเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการทำอาชีพกสิกรรมเพื่อความมั่นคงอย่างยั่งยืน ที่เป็นไปได้ในการร่วมแรงร่วมใจสานต่อแนวทางนี้ในตำบลเป็นการสร้างความมั่นคงที่เต็มเต็ม พื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน เป็นทางเลือกของผู้ตกงาน ผู้ล้มเหลวในชีวิตให้กลับมาพึ่งพาตนเอง ด้วยการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงแนวทฤษฎีใหม่ โคกหนองนาโมเดล พลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ของผืนดิน มีน้ำพอเพียงในการทำกสิกรรมตลอดทั้งปี ที่ไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอก มีอิสระของชีวิตปลดพันธนาการจากหนี้สิน สู่ออกกำลังกายดีมีความสุขในครอบครัว สังคม ชุมชน ด้วยการปรับปรุงพื้นที่ และการเชื่อมโยงวงจรชีวิต พืช สัตว์ ให้เดินทางร่วมกันได้บนพื้นที่ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้ให้ความสำคัญของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเลี้ยงดูครอบครัว พัฒนาสู่การการสร้างงาน สร้างอาชีพใหม่ให้กับครัวเรือนและชุมชนในความหวังเศรษฐกิจต้องเดินไปคู่กับจิตใจ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2565) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021) ทำกรรมตาม

แนวคิดในทางพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญต่อการทำกิจกรรมที่มีผลเป็นความสุข มุ่งเน้นการทำบุญให้ทาน และดำรงตนอยู่ในกุศลธรรมที่ทำให้ได้รับผลแห่งความผาสุก (Winyuwiriyawong, 2016)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัย สนใจศึกษาในประเด็นการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีเป้าหมายพัฒนาเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งขาดแคลนน้ำ ด้วยการ ปรับหนอง ประดิน ปลูกป่า สร้างความมั่นคงทางอาหาร และใช้เครื่องมือพุทธสันติวิธี พัฒนาให้เกิดความ มั่นคง มั่งคั่ง โดยมีข้อปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมะเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมสมัย มีความสงบสุข ส่งต่อลมหายใจแห่งสันติภาพสู่ลูกหลาน อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อพัฒนา และนำเสนอการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี (Documentary Study) โดยผู้วิจัยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ บริบท สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในปัจจัยความสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดจนทั้งแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดพุทธกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่สำหรับการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจเข้มแข็งอย่างเหมาะสม รวมทั้งสอดคล้องกับพื้นที่และผลกระทบของสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการลงพื้นที่ เพื่อสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมกับกสิกรในชุมชนผู้เกี่ยวข้องเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานบริบทพื้นที่กรณีศึกษา โดยการเลือกพื้นที่แบบเจาะจงที่มีความสำเร็จในการพัฒนา โคก หนองนา โมเดล ที่ใกล้เคียงภายในจังหวัดเดียวกันและจังหวัดใกล้เคียงที่มีสภาพภูมิสังคมใกล้เคียงกัน ในจำนวน 7 พื้นที่ ได้แก่ 1) โคก หนองนา คุณชัยญา ข้าราชการพอเพียงและเพียงพอ อำเภอบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี 2) โคกหนองนา ผู้ใหญ่สมเจต ทองเชื้อ ตำบลตะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 3) โคกหนองนา สุนิสา บ้านหนองบัวขาว ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไทร จังหวัดสุพรรณบุรี 4) โคกหนองนา อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี 5) โคกหนองนา อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 6) โคกหนองนา อำเภอสามชุก หนองนาติดบึงระหาร จังหวัดสุพรรณบุรี 7) ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานกายใจ ตำบลตูม อำเภอปรังคฤ์ จังหวัดศรีสะเกษ บนพื้นที่โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หรือกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทั้งหมด จำนวน 35 คน เป็นกลุ่มเดียวกันที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย ที่ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) ประกอบด้วย กสิกรเจ้าของพื้นที่ในชุมชนที่มีความหลากหลายและแตกต่างที่มีความสนใจและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่พุทธกิจกรรมที่เป็นพื้นที่

กรณีศึกษา จำนวน 22 รูป/คน และเลือกเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทสำคัญในด้านความสำเร็จการทำกิจกรรมอินทรีย์ในพื้นที่ จำนวน 5 รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาพื้นที่การพัฒนาพุทธกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแนวทฤษฎีใหม่ “โคกหนองนาโมเดล” อย่างยั่งยืน จำนวน 8 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา โดยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ของการวิจัย และผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพโดยกำหนดประเด็นในการศึกษา สร้างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และถอดแบบอย่างของความสำเร็จ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยและพัฒนา การควบคุมคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Cohen, and Manion, 1994 as cited in Lincharearn, 2015) ได้แก่ บุคคล เวลา สถานที่ และนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 - ขั้นตอนที่ 3 มาบูรณาการตามหลักพุทธสันติวิธีกับศาสตร์สมัยใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผู้วิจัยร่างแนวทางการพัฒนาที่เกิดจากการสังเคราะห์เอกสาร ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธกิจกรรม โคกหนองนา โมเดล ได้พิจารณาแสดงความคิดเห็น รับรองความเหมาะสมในการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อการนำไปทดลองใช้นำร่องกับพื้นที่กรณีศึกษา จัดประชุมสัมมนา และจัดกิจกรรม “ปันมือสามัคคี ปันหนอง ปันดิน ปันป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” ณ ชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่พุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี และทำการศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติการในพื้นที่ด้วยการกำหนดประเด็นในการศึกษาเพื่อการติดตาม รักษา และพัฒนาต่อยอด การพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืน สังเกตแบบมีส่วนร่วม การถ่ายภาพถ่ายภาพกิจกรรม สอบถามความพึงพอใจ และการนำไปขยายผลต่อยอดงานวิจัยเพื่อสร้างความยั่งยืน หลังการจัดกิจกรรมพัฒนากับผู้ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมและผู้เข้าเยี่ยมชมในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีแบบออนไลน์ผ่าน ZOOM เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบันทึกวิดีโอ บันทึกเสียง จดบันทึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและภาพถ่ายกิจกรรม การจัดประชุมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการดำเนินการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยโดยสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ลดทอนข้อมูล และจัดกระทำข้อมูล เกี่ยวกับโคกหนองนา โมเดลในยุคปัจจุบัน ตลอดทั้งแนวคิดโคกหนองนาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดพุทธกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation of the Research Results) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมเพื่อเป็นช่องทางในการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และรับฟังความคิดเห็นสำหรับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของกลไกผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี นำมาปรับปรุงเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืน ของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลลิ่งชัน อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1) บริบทเกี่ยวกับพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนในปัจจุบัน

ชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลลิ่งชัน อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความแห้งแล้งมานาน ขาดแคลนน้ำทำให้ต้นไม้หลายชนิดล้มตาย การทำกิจกรรมส่วนใหญ่ทำนาอาศัยน้ำในฤดูฝนเป็นหลัก เนื่องจากเป็นการทำกิจกรรมนอกพื้นที่เขตชลประทาน ดินมีสภาพเป็นดินปนทรายอุ้มน้ำน้อย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดความชุ่มชื้น ปริมาณน้ำฝนสะสมรวมตลอดทั้งปีน้อยกว่าปริมาณการระเหยน้ำ น้ำจึงไม่พอเพียงต่อความต้องการของชุมชนในการเพาะปลูก

พันธุ์พืชที่นิยมปลูกในพื้นที่ ได้แก่ 1) พืชผักสวนครัวไว้สำหรับรับประทานในครัวเรือน เช่น พริก กะเพรา มะเขือพวง มะเขือเปราะ กระชาย ข่า ตะไคร้ บ้างเล็กน้อย 2) พืชเศรษฐกิจหลัก คือข้าวหอมมะลิแดง ข้าวหอมมะลิขาว มะม่วงน้ำดอกไม้ทอง อ้อย กล้วยน้ำว้าสายพันธุ์มะลิอ่อน มันสำปะหลัง และแตงโม 3) ไม้ป่าส่วนใหญ่เป็นไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติในพื้นที่ คือ มะค่าแต้ เป็นไม้เนื้อแข็ง นอกจากนี้ยังมี สะเดา พื้นบ้าน สะแกนา ซึ่งปัจจุบันกำลังหมดไปจากการบุกรุกตัดทำลายต้นไม้เพื่อนำไปเผาถ่านขายของชาวบ้านนับวันยิ่งมีอัตราสูงขึ้น และเนื่องจากชุมชนไม่ได้มีการส่งเสริมให้ปลูกไม้เศรษฐกิจมูลค่าสูง พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้สำหรับการประกอบอาชีพเลี้ยงปศุสัตว์เป็นประเภทโคเนื้อไว้ส่งขายให้โรงฆ่าสัตว์ จากน้ำที่ไม่เพียงพอ จึงปล่อยพื้นที่ให้ร้างแห้งแล้ง ขาดการดูแลใช้ประโยชน์ทางกิจกรรมอย่างเต็มประสิทธิภาพ ผนวกกับพื้นที่ชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ เป็นชุมชนเล็ก จึงขาดงบประมาณในการพัฒนาจากภาครัฐ และองค์การบริหารส่วนตำบลลิ่งชัน ขาดผู้ที่มีความชำนาญในการพัฒนาการทำกิจกรรม เช่น การคิดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ หรือการส่งเสริมให้มีการขุดสระน้ำอย่างถูกต้องเพื่อกักเก็บน้ำ และเลี้ยงปลาในพื้นที่ เพื่อให้กลไกสามารถดำเนินอาชีพได้อย่างหลากหลาย นอกจากการทำนา และเลี้ยงปศุสัตว์ด้วยการพัฒนาพันธุ์โค ไม่เลี้ยงปล่อยให้ผสมพันธุ์ในสายเลือดเดียวกัน ทำให้การทำมาหาเลี้ยงชีพของกลไกส่วนใหญ่หลังฤดูการทำนาต้องเร่ร่อนหา กบ เขียด และนกป่าเพื่อนำมาขายเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว

2) สภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนในปัจจุบัน

พื้นที่ของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลลิ่งชัน อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับการทำกิจกรรม ถึงแม้ว่าทางกรมชลประทานทำการติดตั้งเครื่องสูบน้ำจากแหล่งต้นทางคลองมะขามเฒ่า ที่รับน้ำจากต้นน้ำท่าจีนผ่านจังหวัดชัยนาท ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มจากอำเภอบางนางบวชไปอำเภอสองพี่น้องแล้วไหลผ่านจังหวัดนครปฐมไปยังจังหวัดสมุทรสาคร ลงสู่ อ่าวไทย เป็นที่เรียกกันกันว่าแม่น้ำท่าจีน เพื่อสูบน้ำส่งเข้ามาตามแหล่งคลองรับน้ำป่า โดยแต่ละพื้นที่ที่มีการขุดต่อกันเป็นแนวยาวในหมู่บ้านใช้ในการรับน้ำฝนหรือน้ำป่าที่มาจากทางกาญจนบุรี และสามารถเป็นพื้นที่ปล่อยน้ำออกจากนาเมื่อข้าวสุกได้ที่พร้อมที่จะเก็บเกี่ยว ในระดับหมู่บ้านมีปัญหาว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลิ่งชันเอง ไม่ได้แสดงความเป็นผู้นำ ในด้านแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง ปัญหาจากสภาพของดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เมื่อเพาะปลูกต้องใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมาก แต่ผลผลิตที่ได้ออกมาไม่คุ้มค่ากับการที่ลงทุนไป เหล่านี้จึงเป็นปัญหาหลักสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้สินล้นพ้นตัวมากมาย บางรายถึงขนาดจำเป็นต้องชำระหนี้ ด้วยการตัดทอนที่นาขาย เพื่อนำเงินไปชำระหนี้ส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยเคมี และน้ำยาเคมีในการเพาะปลูกทั้งสิ้น

3) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืน

ความต้องการจำเป็นของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลลิ่งชัน อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับปัญหาแรงงานคือนิน คนตกงาน คนจบใหม่ คนไม่มีทางที่จะไป จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 (COVID-19) การกลับบ้านเกิดเป็นจึงเป็นหนทางสุดท้ายของความอยู่รอด แต่ปัญหาใหญ่ที่ตามมาคือ การติดคั้งขึ้นกับการซื้อ และหากลงมาทำการกิจกรรมก็ยิ่งการขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ จึงไม่สามารถที่จะปรับตัวให้พร้อมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงใหม่ เพื่อเริ่มเข้าสู่การเป็นภิกษุใหม่ ที่ต้องอยู่กับความขัดสน ไม่เคยชินกับการขาดเงินทุนในการวาดฝันที่ต้องการกลับมาใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขกับธรรมชาติ เยียวยาความเจ็บปวด ความล้มเหลวในชีวิตมนุษย์เงินเดือน คนจบใหม่ คนไม่มีทางที่จะไป จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือภิกษุที่เป็นหนี้เป็นสิน ให้มาทำกิจกรรมแนวใหม่ โคกหนองนา โมเดล ตอบโจทย์ความหวังสามารถปลดหนี้สิน และมีรายได้ในวิถีอาชีพใหม่ เป็นหลุมหลบภัยให้ชีวิต เป็นทางเลือก ทางรอดได้ ในการที่จะสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ทางอาหารอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 2 วิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนหมู่บ้านหนองเต่า ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตประกอบด้วย คุณธรรม เลี้ยงชีพอยู่กับธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรมีอยู่จำกัด ประกอบอาชีพกิจกรรมเลี้ยงชีพด้วยความอดทน พากเพียร ลดความโลภ มีปัญญารู้เท่าทันในวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ประพฤติปฏิบัติในแนวทางการเลี้ยงชีพชอบ ด้วยการทำกิจกรรมอยู่ในความพอเพียง พอใจ ไม่เบียดเบียนกัน มีการแบ่งปันกันในสังคม ไม่มุ่งทำร้ายกัน ระหว่างมนุษย์สรรพสัตว์ ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เมื่ออาหารเป็นปัจจัยแรกที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของมวลมนุษยชาติ ในยามที่เกิดความขาดแคลนอาหาร มนุษย์จึงเกิดความกลัวและพยายามในการใช้เวลาทุ่มเทจนแก่เฒ่า กักตุนอาหาร จนถึงขั้นก่อสงครามเพื่อครอบครองเป็นเจ้าของแหล่งอาหาร รวมไปถึงการกลืนกินวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนและสังคมนั้นด้วย

พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาภิกษุธรรม เป็นกระบวนการที่สร้างสันติภาพ ด้วยการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ด้วยหลักอิทธิบาทธรรม ที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จที่มุ่งหวัง ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจ วิริยะ คือ ความพากเพียรกระทำที่ติดต่อไม่ขาดตอน จิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบในงาน มีความต่อเนื่องในสิ่งที่ทำนั้น วิมังสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา เพื่อปรับปรุงปรับแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น (Thai Tripitaka: 35/9/431-441)

ปีนการพัฒนาแห่งความสำเร็จ ซึ่งเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนลงสู่การพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืน ในการประกอบอาชีพกิจกรรมแนวใหม่ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง “โคกหนองนา โมเดล” อันจะนำไปสู่ความสุข สงบ บนพื้นที่ดำเนินชีวิตของตนเอง ในสังคมร่วมสมัย

การนำหลักอิทธิบาทธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาบูรณาการกับการพัฒนาพุทธกิจกรรม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพุทธกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสู่ความสำเร็จ ซึ่งอิทธิบาทธรรมนั้นหากมองในมิติของ ฉันทะกับวิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลหรือหมู่คณะ มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ที่จะนำไปสู่ความมุ่งหวังได้เป็นอย่างดีและหากมองมิติด้านของ จิตตะและวิมังสา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรค สู่ความสำเร็จของงานตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ดังนั้นการนำอิทธิบาทธรรมมาเป็นหลักธรรมในการขับเคลื่อน จึงก่อให้เกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นเป็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ ที่นำไปใช้สำหรับตนเองและหมู่คณะ เพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืนตามความคาดหวังได้อย่างแท้จริง

พุทธสันติวิธี จึงเป็นเครื่องมือเพื่อการปฏิบัติพัฒนาพุทธกิจกรรมทั้งการจัดการพื้นที่ให้คุ้มประโยชน์กับการทำนาทำไร่ ทำสวน สร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ของตนเอง ให้มีอาหารเพียงพอ ภายใต้นโยบายการทำการกิจกรรมเพื่อการพึ่งพาตนเอง ให้พอกิน พออยู่ พอใช้ พอมีพริ้ว ด้วยกิจกรรมแนวใหม่ประยุกต์สู่ โคกหนองนา โมเดล ในเชิงพุทธ ซึ่งไม่ใช่การทำนา ทำไร่ ทำสวนให้กลายเป็นวัด แต่เราทำให้เป็นวัตร คือ มีข้อปฏิบัติของ

ตนเองให้เข้าถึงหลักพระพุทธธรรม ซึ่งจะช่วยนำไปสู่การดำเนินชีวิตด้วยความสันติสุข สงบ ร่มเย็นบนพื้นที่ของตนเอง

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาได้พัฒนาและนำเสนอการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลลิ่งชัน อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตาม 3 ปอ 4 พอ โมเดล คือ

1) ป. ปรับหนอง คือ การปรับหนองเดิม และขุดหนองใหม่เพื่อการเก็บกักน้ำในฤดูฝน สำหรับใช้ประโยชน์ในพื้นที่ให้พอเพียง ต้องใช้กระบวนการในการออกแบบตามสภาพภูมิสังคม คำนึงถึงความต้องการของเจ้าของพื้นที่ และผู้ที่นำไปใช้ในพื้นที่ของตนสำหรับการใช้ประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งต้อง ผ่านกระบวนการออกแบบพื้นที่จากการศึกษา หลักการ วิธีการ ที่ถูกต้องเหมาะสมตามบริบทสภาพภูมิสังคมของพื้นที่จริง ด้วยการนำเครื่องมือจากความรู้ที่ได้มาพัฒนาทำการปรับหนอง มีความเข้าใจในความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และความแห้งแล้งของพื้นที่ชุมชนได้อย่างแท้จริง และที่สำคัญต้องไม่ไ้ร้อน ทำตามความสามารถให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัดสุด มีศิลปะงามตาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ มีความหลากหลายในแต่ละแปลงของพื้นที่ในชุมชน ตอบสนองความต้องการ เป็นต้นแบบการเรียนรู้ทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนให้เกิดขึ้น ถือได้ว่าเป็นการปลูกบ้านตามใจผู้อยู่ปลูกอยู่ตามใจผู้นอนอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารที่สมบูรณ์ มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในครัวเรือน สามารถปลดหนี้ปลดสินได้

2) ป. ปรงดิน คือ การบำรุงดินให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการเพาะปลูกพืชให้เจริญเติบโต และให้ผลผลิตได้อย่างยั่งยืน โดยหลังการขุดดินและปรับพื้นที่ โคกหนองนา ต้องทำการปรงดิน เพราะหน้าดินจะถูกปนไปกับดินที่ถูกขุดลอกจากด้านล่างของหนอง ซึ่งเป็นการยากที่จะควบคุมการคัดแยกหน้าดินและจะเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น ดังนั้นหลังปรับพื้นที่แล้วเพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกจำเป็นต้องทำการปรงดินก่อน เพื่อให้ดินสามารถเลี้ยงพืช ซึ่งเป็นการเพิ่มธาตุอาหารให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารจัดการดินดี ให้มีสภาพเหมาะสมในการเพาะปลูก เพื่อใช้สร้างความมั่นคงทางอาหารบนพื้นที่สำหรับเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว และเป็นต้นแบบให้ชุมชนที่เข้ามาเรียนรู้ และนำไปต่อยอดปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองในการสร้างความอุดมสมบูรณ์ได้ อันจะก่อประโยชน์ให้สังคมในระดับครัวเรือนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ตั้งแต่สังคมระดับชุมชนในชนบทไปจนถึงสังคมระดับใหญ่ขึ้นไป เช่น ระดับประเทศก็มีความสงบสุข มีความมั่งคั่ง มั่นคง ทางอาหารแม้นิยามเกิดวิกฤตการณ์โรคระบาดขึ้น เมื่อมีทางออก มีที่พึ่ง และเห็นความมั่นคงในอาชีพ วิกฤตทางความคิดก็คลาย ความทุกข์จึงจัดได้ย่อมเกิดความสุข สงบ ร่มเย็น

3) ป. ปลูกป่า เป็นการดำเนินการปลูกไม้ 5 ระดับ ได้แก่ ไม้สูง ไม้กลาง ไม้เตี้ย ไม้เลื้อยเถาวัลย์ และ ไม้หัวใต้ดิน เป็นการจำลองระบบนิเวศของป่ามาไว้ในพื้นที่ของเรา เพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าสามารถพึ่งพาตนเอง และมีความสุขได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยไม้ป่า 3 ชนิด ได้แก่ 1) ไม้ใช้สอย คือ ไม้โตเร็วสำหรับใช้ในครัวเรือน เช่น สะเดา, ไม้ 2) ไม้กินได้ เช่น มะม่วง ผักกินใบต่างๆ และ 3) ไม้เศรษฐกิจ ได้แก่ ไม้ที่ปลูกเพื่อจำหน่าย เช่น ไม้สัก เป็นต้น และเป็นการได้ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ 1) ไม้ใช้สอย นำมาสร้างบ้าน ทำเล้าเป็ด เล้าไก่ ฟืน 2) ไม้กินได้ นำมาเป็นอาหารและยาสมุนไพร 3) ไม้เศรษฐกิจ นำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ และ 4) ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งการปลูกพืชที่หลากหลาย จะสร้างระบบนิเวศที่สมดุลให้กับพื้นที่ ทำให้ตนเองและครอบครัวเกิดความมั่นคงมีอาหารดีกิน เพราะปราศจากสารพิษซึ่งที่อื่นไม่สามารถมีได้ ถือว่าเป็นการกินดีมีสุขภาพที่แข็งแรง มีไม้ไว้ใช้สอยสร้างและซ่อมแซมบ้านเรือน มีไม้เศรษฐกิจเอาไว้เป็นแหล่งรายได้ของครอบครัว และป่าช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ ปกป้องดินให้เกิดความชุ่มชื้น ดูดซับน้ำฝน เหล่านี้จึงปลดปล่อยจากพันธนาการ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง เป็นผลทำให้เกิดความมั่นคงจากการมีอาหาร การพัฒนา

สร้างพื้นที่ความพอเพียงด้วยการปลูกป่า นอกจากทำให้เกิดการเกื้อกูลกันของธรรมชาติแล้วยังเป็นการใช้ความสมบูรณ์ความร่มเย็นของธรรมชาติ บำบัดความทุกข์ร้อนด้านวิถีชีวิตของจิตใจ ที่บอบช้ำมาสู่แหล่งความมั่นคงทางอาหาร การเปลี่ยนแปลงจากอาชีพเดิมสู่วิถีพุทธกิจกรรมการดำรงชีพเลี้ยงชีวิตความสุขแห่งรอยยิ้มของการเกื้อกูลแบ่งปันมาถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ ถือได้ว่าธรรมชาติเป็นหัวใจที่สร้างความสัมพันธ์แห่งความสุข และที่เหนือสิ่งอื่นใดความสุขจากการให้ด้วยฤทธิ์ของบุญแล้ว ความยั่งยืนย่อมเกิดขึ้น นอกจากนี้เพื่อให้มีอาหารที่มีความแข็งแรง สุขความยั่งยืน ดังนั้นการนำวิธีการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี จึงเป็นกรรมวิธีที่น่าสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยนำเอาแมลงและสัตว์อื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียน และเชื้อโรค มาช่วยกำจัดแมลงศัตรูพืช ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการดั้งเดิมซึ่งมนุษย์มีแนวความคิดที่จะใช้สิ่งที่มีประโยชน์ในธรรมชาติมาช่วยปราบแมลงศัตรูพืช เป็นการลดการใช้ยาฆ่าแมลงซึ่งเป็นอันตรายทั้งต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อตนเองและครอบครัว สามารถส่งต่อต้นแบบความมั่นคงในชุมชน

4) พ. พอใจ หมายถึง การมีความพอใจ นำสู่ความพึงพอใจ ซึ่งต้องเริ่มจากความเห็นพร้อมต้องกันเป็นความศรัทธาที่จะขึ้นนำวิถีทางการดำเนินชีวิตอันสันติสุขของคนในครอบครัวก่อน เพื่อให้รู้จักการพัฒนาตนเอง แล้วนำไปสู่การเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานจนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้ถึงเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ เป็นการสร้างพลังใจ สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยมีผลของความสำเร็จเกิดความมั่นคง และบังเกิดความสุขที่ไม่จบสิ้น ส่งต่อสู่ความ پاکเพียร

5) พ. พากเพียร หมายถึง การมีความเพียรไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เป็นลักษณะของการกระทำอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน ซึ่งจะต้องทำไปจนตลอด ไม่มีความจำเป็นต้องหยุด เพราะหากเราต้องการมีชีวิตที่สันติสุข มีความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งไม่ได้หมายถึงการอยู่เฉยๆ โดยไม่ทำอะไร ฉะนั้นการดำเนินชีวิตด้วยการทำกรรมเลี้ยงชีพ จึงต้องมีความขยันหมั่นเพียรก็จะเกิดความมั่นคง เป็นต้นแบบให้คนเข้ามาเห็นถึงความเพียรพยายามในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ที่ปรากฏได้เด่นชัด และนำไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง เป็นหลักสู่สันติสุขที่ยั่งยืน ส่งต่อสู่ความพร้อมใจอย่างต่อเนื่อง

6) พ. พร้อมตั้งใจ คือ การมีความพร้อมตั้งใจกัน ใจเป็นสมาธิหนึ่งเดียวกันผู้ร้อยศรัทธาในความพอใจและความเพียรไว้บนฐานของความเอาใจใส่ฝึกฝนในการทำงาน ก็จะร่วมรับผิดชอบในผลของความสำเร็จ พร้อมใจหาแนวทางในการปรับหนอง เพื่อเป็นแหล่งน้ำเก็บกักน้ำไว้ในพื้นที่ ใช้ในยามขาดแคลน ทำปรงดินด้วยการคลุมดินด้วยฟางข้าว เพื่อรักษาความชุ่มชื้น และสร้างจุลินทรีย์ให้ดิน มีแร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์อย่างเหมาะสม ปลูกป่าให้ดินสร้างทรัพย์ สร้างพืชเป็นแหล่งอาหารคุณภาพปลอดภัย สร้างปัจจัย 4 เกิดการเกื้อกูลของธรรมชาติระหว่าง ดิน น้ำ ป่า เป็นระบบนิเวศบนพื้นที่ของตนเองและเป็นต้นแบบในการพัฒนา ส่งต่อให้ชุมชนนำแนวทางไปต่อยอดพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง เพื่อก่อเกิดสันติสุข ให้ยั่งยืนสืบไป

7) พ. พัฒนา คือ การพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลแห่งความสำเร็จร่วมกัน ในการพัฒนาพุทธกิจกรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี ของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลดงลิ้น อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมเศรษฐกิจในครัวเรือนตลอดถึงชุมชน อันเป็นการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยการทำกิจกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โคกหนองนา โมเดล บนพื้นที่พุทธกิจกรรมต้นแบบ นำพาตนเอง ชุมชน และสังคมให้เข้าถึงสันติในเรือนใจ และสันตินอกสามารถส่งต่อลมหายใจแห่งสันติภาพ สู่รุ่นต่อรุ่นตราบนานับพันปี เกิดความเจริญ ในน้ำมีปลาในนามีข้าว สวนสายน้ำใสไม่ต้องถูกความบีบรัดทางเศรษฐกิจทางทุนนิยมแล้ว ก็จะทอดักเป็นสายใยส่งเสริมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายได้ใช้ชีวิตด้วยอยู่กับธรรมชาติ โดยใช้ธรรมชาติเป็นฐานก็เสมือนได้เข้าถึงหลักธรรมตามแนวทางแห่งความสันติสุข ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตตามแนวทางที่ “ถูกทางและถูกธรรม” ถือได้ว่าเป็นการทำทนายให้แสวงหาคำตอบถึงอิทธิพลของพุทธกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสร้างความมั่นคงยั่งยืนทางอาหารตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่พร้อม

ที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและความมั่นคงในชุมชน ซึ่งยังเป็นการช่วยให้เราได้อยู่ใกล้ธรรมและไม่ใช่ว่าทำให้ใจสงบ แต่ยังทำให้ใจสว่างด้วย

คำอธิบายการนำสัญลักษณ์โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลมาใช้

จากการวิจัย การพัฒนาพุทธสิกขารมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี ของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองเต่า ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจจากการลงพื้นที่ปฏิบัติการเรียนรู้ในพื้นที่โคกหนองนา สันติศึกษาโมเดล อำเภอปราณบุรี จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งพระครูปลัดปัญญาวรรณ, ศ.ดร (พระอาจารย์हरสา ธมฺมहाโส) ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ เห็นถึงความสำคัญเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางรอดที่ตอบโจทย์ทางเลือกด้วยพืชพรรณ คือ กสิกรรมพอเพียง เพื่อความมั่นคงยั่งยืน บนความปรารถนาที่จะมีชีวิตอย่างมีความสุขแท้จริงได้เพื่อรับมือวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวันนี้ และวันข้างหน้า จากแนวคิดที่ถ่ายทอด ส่งต่อให้เกิดความสันติสุข ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการของคันไถโมเดล ที่ประกอบด้วย คันไถแทนความมีปัญญา ซึ่งสามารถนำความรู้มาปฏิบัติ และพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นไปบนพื้นที่ นกพิราบคาบดอกบัวแทนความมีศีล มีจิตใจที่มีความสะอาดบริสุทธิ์ส่งต่อลมหายใจของสันติภาพ ให้แผ่ขยายไปทุกถิ่นที่ของสังคมโลก ส่งแนวคิดถ่ายทอดนวัตกรรมคันไถโมเดล โคกหนองนา สันติศึกษา สู่อการพัฒนาพุทธสิกขารมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี ของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองเต่า ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ให้เป็นต้นแบบ ในการออกแบบชีวิตใหม่ ในการสร้างคน ด้วยการสร้าง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ถ่ายทอดสู่ชุมชน ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่



Picture 1: The Sustainable Development of Buddhist Agriculture by Buddhist Peace of Village No. 4, Nong Tae Village Community, Taling Chan Subdistrict, Mueang District, Suphan Buri Province.

องค์ความรู้ใหม่ การพัฒนาพุทธสิกขารมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี ของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองเต่า ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปได้ 3 ด้าน อธิบายได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1) อยู่ดี คือ อยู่ในความสุขสบาย ในสภาพแวดล้อมมีอากาศดี ที่เกื้อกูลบนโคกหนองนา มีทางเดินสัญจรไปในพื้นที่สะดวก มีพื้นที่ให้อยู่อาศัยที่เหมาะสมเป็นสปปายะสถาน มีบ้านอยู่อาศัยที่มั่นคง แข็งแรง มีไม้ใช้สร้างและซ่อมแซมบ้านจากทรัพยากรที่ผลิตได้เอง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการไม่สะสม ส่งต่อสู่การกินดี **ด้านที่ 2) กินดี** คือ มีอาหารที่หลากหลายเป็นผลผลิตจากทรัพยากรพืชผักในพื้นที่ ใช้บริโภคในครอบครัวอย่างเพียงพอ กินอาหารมีสภาวะโภชนาการที่ดี ปลอดภัยจากสารเคมี รู้รักขตนเองด้วยสมุนไพร กินอาหารได้ในปริมาณให้เหมาะสมกับกิจวัตรประจำวัน ชุมชนสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอตามความต้องการ ไม่ขาดแคลนออกยากหิวโหย ส่งต่อสู่การมีสุข **ด้านที่ 3) มีสุข** คือ การมีความสุขพึงพอใจในชีวิต มีความพอเพียงด้วยการประกอบสัมมาอาชีพทำกิจกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นอาชีพที่ตนรัก โดยตนเองและชุมชนมีอิสระภาพจากการพึ่งพาตนเอง ไม่มีหนี้สิน มีความมั่นคงในชีวิตสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจมีอารมณ์และสติปัญญาที่ดีจากความรู้ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีครอบครัวที่มีความอบอุ่นมั่นคง ด้วยคุณธรรม มีความสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว รักครอบครัว ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะประเพณีและฝึกฝนตนในศีลธรรม ดำรงตนอยู่ในความพอเพียง มีเงินเก็บ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายสุข ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่เล่นการพนัน

ดังนั้น การพัฒนาพุทธสิกขมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี ของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองเต่า ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถนำการพัฒนาพุทธสิกขมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีเป็นต้นแบบ สร้างความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ให้มีความมั่นคงทางอาหาร อันเป็นการส่งเสริมการพัฒนาให้เกิดขึ้นในสังคม ชุมชนนำไปสู่สันติสุขอย่างยั่งยืน ดังนั้น หลัก 3 พอ 4 ปอ จึงเป็นแนวทางพัฒนาที่สามารถนำไปใช้เพื่อความยั่งยืน ด้วยการปรับหนอง ปรงดิน ปลูกป่า จำเป็นที่ต้องมีความพอใจ จึงจะนำสู่การพากเพียร แล้วจึงพร้อมตั้งใจ สู่การพัฒนา สร้างการกินดี อยู่ดี มีสุข เป็นกระแสไหลเวียนในกรอบรอบไม่รู้จักสิ้น สร้างเศรษฐกิจที่ดี ครอบครัวเข้มแข็ง นำพาตนเอง ชุมชน และสังคมให้เข้าถึงความสุข สงบ สามารถส่งต่อลมหายใจแห่งสันติภาพสู่รุ่นต่อรุ่นตราบชั่ววันรันดร์ สืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า บริบทของสังคมชุมชนที่ประกอบอาชีพกิจกรรม มักจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการรับผลกระทบทางด้าน เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านเชิงโครงสร้างและด้านเชิงพฤติกรรม รวมทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นมาอย่างรวดเร็วและรุนแรง ซึ่งเป็นผลกระทบตอกย้ำเพิ่มในปัญหาของความยากจน ในความไม่มั่นคงทางด้านอาหาร เพราะพื้นที่ประสบภัยแล้งซ้ำซาก ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ความต้องการจากปัญหาสำคัญ คือ น้ำไม่เพียงพอสำหรับการกิจกรรม รายได้หลักจากการปลูกข้าวอย่างเดียวตามฤดูกาลปีละครั้งมีราคาตกต่ำไม่พอต่อการดำรงชีพทำให้กสิกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีความทุกข์ยากในการดำรงชีพจากความยากจนเป็นหนี้สิน โดยเจ้าหน้าที่ในส่วนของภาครัฐเองก็ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนหรือในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการแนะนำให้มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพทางเลือก แต่ในทางกลับกันมักที่จะเลือกแนวทางสร้างอาชีพแบบเดิมๆ ที่สนับสนุนระบบทุนนิยมเพื่อให้กสิกรในชุมชนเดินทางที่ไปติดกับดักที่สร้างปัญหาดังกล่าวมาซ้ำแล้วซ้ำเล่ามาเนิ่นนาน ตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ สร้างการพึ่งพาตนเองในปัจจุบันทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างวิถีกิจกรรมอาชีพใหม่ มีความมั่นคงทางอาหาร แม้ในยามเกิดวิกฤตการณ์ เป็นทางออกช่วยแก้ไขปัญหามหาทุกข์เดือดร้อนแก่ชีวิต ในพื้นที่เกิดปัญหาล้ำแล้ง ขาดแคลนน้ำ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ ตอบโจทย์ในด้านความมั่นคงทางอาหาร และการดำเนินชีวิตตามวิถีกิจกรรมสู่ความยั่งยืนนั้น ต้องมีหลักและแนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้องตาม

หลักการที่ประกอบด้วยต้องสร้างการเรียนรู้ ต้องเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงก่อนที่จะลงมือปฏิบัติเพื่อไปสู่ความสำเร็จตามที่วาดหวังไว้ ซึ่งความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวีระศักดิ์ อภินทเวที (Pramaha Weerasak Abhinandavedi (Sangphong), 2018) กล่าวว่า การนำแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีศีลธรรมแนวใหม่ ประยุกต์สู่ โคกหนองนา โมเดล พลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำใช้ทำกิจกรรมในพื้นที่ตลอดปี สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยั่งยืน แม้ในยามเกิดวิกฤตการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของง่ายงาม ประจวบวัน (Prachuapwan, 2015) เรื่อง การพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรและอาหารเพื่อความเข้มแข็ง ของชุมชนบ้านหลักเมตร จังหวัดนครปฐม พบว่า การนำผลผลิตของความอุดมสมบูรณ์จากการทำกิจกรรมปลอดสารพิษ มาการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต สามารถลดภาระหนี้สินที่กสิกรเผชิญอยู่ได้ และการวางแผนการจัดการพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของโดยชุมชน วัดและหน่วยงานต่างๆ ตามสภาพของภูมิสังคมของชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อการบริหารจัดการน้ำแก้ปัญหาภัยแล้ง และมีสอดคล้องกับงานวิจัยของประธินพร แพทย์รังสี (Phaethyrangsi, 2002) เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบ พอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า การปลูกพืชหลากหลายของชนิดทำให้เกษตรกรมีรายได้ประจำเป็นรายวันจากการจำหน่ายพืชสวนครัวเป็นการสร้างเศรษฐกิจในครัวเรือน และลดค่าใช้จ่ายทางด้านอาหารของครอบครัวลงทำให้มีเงินใช้หนี้สินได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักพุทธสันติวิธี ที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาการพุทธศีลธรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ หลักอิทธิบาทธรรมในพระพุทธานามิ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นคุณธรรมขับเคลื่อนแห่งความสำเร็จของตนเองและคนในชุมชน ให้ถึงความสำเร็จตามความมุ่งหวัง เริ่มจากความพอใจ มีความพากเพียร ไม่ทอดทิ้งงานจนกว่าจะสำเร็จ และมีการแก้ไขปรับปรุงให้งานมีคุณภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปญโญ) (Phra Phratheb Rattanamuni (Saipong Anomapañño/Kongsin), 2014) เรื่อง การกสิกรรมแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน พบว่า แนวคิดกสิกรรมทฤษฎีใหม่ตามแนวพระพุทธานามิได้แสดงให้เห็นองค์รวมในหลักพุทธธรรม ในด้านการส่งเสริมสร้างความสำเร็จการสร้างงานร่วมกันอย่างสันติสุขตามแนวทางพระพุทธานามิ และสอดคล้องกับงานวิจัยของภิกษุณี จันตะนี และชมพูนุช ช้างเจริญ (Chantane and Changcharoen, 2014) เรื่อง การกสิกรรมแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน พบว่า แนวคิดกสิกรรมทฤษฎีใหม่ตามแนวพระพุทธานามิได้แสดงให้เห็นองค์รวมในหลักพุทธธรรม ในด้านการนำหลักธรรมในพระพุทธานามิสร้างการขับเคลื่อนสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชนอย่างสันติสุขในหลักปฏิบัติของธรรมะร่วมกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การพัฒนาพุทธศีลธรรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในรูปแบบ 3ป. 4พ. โมเดล มืองค์ประกอบที่ต้องนำไปพัฒนา 7 ประการ ได้แก่ 1) **ปรับหนอง, ปรงดิน, ปลูกป่า** ด้วยการขุดดินปรับหนองสำหรับการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในพื้นที่อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี นำดินจากกาปรับหนองมาทำโคก แล้วปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมต่อการปลูกต้นไม้ 5 ระดับ ด้วยการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง 2) **พอใจ** พึงพอใจในความเป็นอยู่ เป็นแรงบันดาลใจที่ศึกษาเรียนรู้ มีความเข้าใจใน จนเกิดปัญหาที่จะนำมาทำการพัฒนาให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการสานต่อการมีอาชีพใหม่ที่มั่นคง ให้มีแหล่งอาหารที่สามารถเข้าถึงได้ไม่อดอยากเป็นเป้าหมายหลัก ด้วยการปรับหนองให้น้ำเพียงพอ ปรงดินให้เกิดความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมใช้เลี้ยงพืช และปลูกป่าเพื่อเป็นแหล่งอาหารที่หลากหลายในพื้นที่ไว้ระบบประทานอย่างพอเพียง ไม่ต้องพึ่งพาจากการซื้อ 3) **พากเพียร** ในการพัฒนาพื้นที่ทำโคกหนองนา ด้วยความพากเพียรบากบั่นอยู่ในพื้นที่นั้นอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อที่จะดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ของพื้นที่ในด้านปัจจัย 4 ให้มีความเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง มีการปลูกทดแทนและดูแลรักษาทั้งดินและพืชในทางเกื้อกูลกัน สร้างความเจริญเติบโตให้ทันต่อการบริโภค ทำซ้ำหมุนเวียนไป 4) **พร้อมตั้งใจ** ความตั้งใจของครอบครัวที่จะพัฒนาพื้นที่ ให้มีความสมบูรณ์มั่นคงด้วยอาหาร เป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ ด้วยการปรับหนองเพื่อเก็บกักน้ำ ปรงดินให้มีความสมบูรณ์ ปลูกป่าสร้างอาหารและการเกื้อกูลของคนและธรรมชาติ 5) **พัฒนา** เป็นการลงมือ ดำเนินการพัฒนาพื้นที่โคกหนองนา ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม จนกลายเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลา อาหาร ที่ช่วยทำให้ชีวิตครอบครัว อยู่ดี กินดี มีสุข สอดคล้องกับแนวคิดของสุเมธ ตันติเวชกุล (Tantivejkul, 2000) เรื่อง ใต้เบื้องพระยุคลบาท กล่าวว่าการปรับหนอง ปรงดิน ปลูกป่า ตามรูปแบบโคกหนองนาโมเดล สามารถสร้างความอุดมสมบูรณ์ มีอาหารใช้เลี้ยงตนเองและครอบครัวไม่อดอยาก สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของศยามล เจริญรัตน์ (Charoenrat, 2021) เรื่อง ความมั่นคงทางอาหาร ป่าชุมชน กับการผลักดันเรื่องความเป็นธรรมเพื่อชุมชนท้องถิ่น พบว่า ความพอใจสร้างความมั่นคงทางอาหารมีอาหารที่เพียงพอ และ เข้าถึงการ ใช้ประโยชน์ที่มีเสถียรภาพในองค์กรร่วมส่งต่อให้เกิดความผาสุกเฟื่องฟู พร้อมทั้งจะเผชิญสู่การเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาด้วยการสนับสนุนชุมชนผลิตในชุมชนรวมถึงเข้าถึงฐานการพัฒนาทรัพยากรที่ดินของตนเองสู่ความมั่นคงยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของประธินพร แพทย์รังสี (Phaetrangsi, 2002) เรื่อง การประเมิน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบ พอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ความพอใจเป็นจุดเริ่มของการนำมาซึ่งการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจสามารถปลดหนี้สิน คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีและมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของชัยอนันต์ สมุทวณิช (Samudavanich, 1998) เรื่อง ทฤษฎีใหม่: มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด กล่าวว่า ทฤษฎีใหม่เป็นกระบวนการการสร้างปัญญาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการ พัฒนาต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่หลากหลายผสมผสานกันได้เพื่อสร้างความสำเร็จ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมศักดิ์ ลาดี (Ladi, 2000) เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถม สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า การพัฒนาครอบคลุมถึงการพัฒนาด้านสติปัญญาเพื่อให้ บุคคลมีความสามารถพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ในด้านของการพัฒนาเพื่อการกินดีอยู่ดีมีความสุข และเสริมสร้างชีวิตให้อยู่ในหลักธรรมปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชนที่มีความเกื้อกูลกัน ปราศจากการเบียดเบียน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้วยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2019) ในการประชุมการประชุมผู้นำ ศาสนา นานาชาติเรื่อง ศาสนากับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ณ นครรัฐวาติกัน ระหว่างวันที่ 7-9 มีนาคม พ.ศ. 2562 กล่าวว่า ความเจริญรุ่งเรืองของสังคม และรักษาสันติภาพเพื่อส่งต่อให้คนรุ่น หลัง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เศรษฐกิจดี สังคมดี สิ่งแวดล้อมดีทำให้จิตใจเป็นสุข เป็นองค์ประกอบของการกินดีอยู่ดีมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (Phra Phra Bhramagunabhorn (P.A. Payutto), 2018) ได้กล่าวไว้ในหนังสือการพัฒนาที่ยั่งยืน มี 2 กระแส คือ 1) โลกवादด้วยสภาพแวดล้อมและการพัฒนา มุ่งพัฒนา และให้ความสำคัญแก่ สิ่งแวดล้อม ปัญหาทรัพยากร และเกิดมลภาวะเนื่องมาจากการเพิ่มจำนวนประชากร 2) การให้ความสำคัญแก่ วัฒนธรรม ที่มากกว่าทางด้านวัตถุ ที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่งคั่งมากกว่าความมั่นคง ในการพัฒนาคุณค่าของมนุษย์ และวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับ กินดี อยู่ดี มี สุข และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ (Phra Mahahansa Dhamma Mahaso et al. 2022) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพุทธสิกขารวม โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล เพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน: ศึกษากรณี จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า โคกหนองนาสามารถสร้างความมั่นคงทางอาหาร แม้ในยาม

เกิดวิกฤตการณ์โลกผู้คนที่สามารถมีข้าวปลาอาหาร กินดีอยู่ดีเป็นทางเลือกสู่ทางรอดอย่างแท้จริงของผู้คนยุคใหม่ และการพัฒนาเกิดการเกื้อกูลกันระหว่างธรรมชาติ ในพื้นที่ของตนเองส่งต่อความยั่งยืนสู่รุ่นลูกหลานได้

สรุป

จากบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้คนได้หันมาเน้นสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตแทนการสร้างความมั่งคั่งมากขึ้น ด้วยปรับตัวในวิถีแห่งความปกติใหม่แบบก้าวกระโดดในการทำมาหากิน หันหน้าเข้าหาธรรมชาติมากขึ้นเพื่อเป็นทางออกปลดปล่อยข้อจำกัดของตนเอง เริ่มต้นด้วยทัศนคติที่ดีก้าวข้ามข้อจำกัดในวิถีชีวิตเดิมๆ สู่กิจกรรมวิถีใหม่ ยอมรับการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อการพัฒนาทักษะสู่อาชีพกสิกรรมมีอาชีพ โดยกลับมาสร้างผลลัพธ์ในการทำกิจกรรมที่บ้านเกิดบนพื้นที่ดินของตนเอง ทั้งนี้รวมถึงผู้คนจำนวนหนึ่งที่หันมาเป็นกสิกรป้ายแดง สนใจการเข้ามาทำกิจกรรมตามหลักทฤษฎีแนวใหม่ของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่ โคกหนองนา โมเดล ให้มีน้ำอย่าเพียงพอ สร้างความอุดมสมบูรณ์บนพื้นที่ของตนเอง ตอบโจทย์ด้านความมั่นคงทางอาหาร แก้ปัญหาหนี้สินและความยากจน นำอิทธิบาทธรรมในพระพุทธศาสนามี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นแนวทางตามหลักพุทธสันติวิธี มาขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่พุทธกสิกรรม บนพื้นที่ของตนเองให้มีอาหารเพียงพอ พึ่งพาตนเองได้ โดยมีข้อปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมร่วมสมัย พัฒนาสู่การอยู่ดีกินดี มีสุข ด้วยรูปแบบ 3ป. 4พ. โมเดล มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ (1) ป.ปรับหนอง เก็บกักน้ำไว้ใช้ในพื้นที่อย่างเพียงพอ (2) ป.ปรุงดิน ให้มีธาตุอาหารเหมาะสมต่อการเพาะปลูก (3) ป.ปลูกป่า การปลูกป่า 5 ระดับ (4) พ. พอใจ ความศรัทธา เริ่มที่ครอบครัวมีความเห็นต้องกันนำพื้นที่มาทำการพัฒนา (5) พ. พากเพียร การมุ่งมั่นต่อเนื่องให้ประสบความสำเร็จ (6) พ. พร้อมตั้งใจ ใจที่รักษาด้วยสติมีความจดจ่อในหน้าที่ (7) พ. พัฒนา การทบทวนในสิ่งที่คิดและดำเนินไปในแนวทางที่ดีที่วาดหวังได้ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสุข สงบ ร่มเย็น ส่งต่อลมหายใจแห่งสันติภาพสู่รุ่นลูกหลาน สืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์กรที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐ สามารถนำแนวทางการพัฒนาพุทธกสิกรรม ตามหลักกิจกรรมแนวใหม่ ประยุกต์สู่โคกหนองนา โมเดล ไปสนับสนุน ส่งเสริมให้กสิกรในชุมชนนำแนวทางไปพัฒนาในพื้นที่ของตนเองเพื่อการพึ่งพาตนเองได้ และสามารถปลดหนี้สินที่มีอยู่ให้หมดไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กสิกรในชุมชนสามารถนำแนวทางการพัฒนาพุทธกสิกรรมไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ขยายผลในพื้นที่ของตนเอง นอกจากเป็นการสร้างแหล่งอาหารที่มีความหลากหลายมั่นคงแล้วยังยกระดับจิตใจ ด้วยมีข้อปฏิบัติของตนเอง ให้เข้าถึงหลักพระพุทธธรรม ซึ่งจะช่วยนำไปสู่การดำเนินชีวิตด้วยความสันติสุข สงบ ร่มเย็นบนพื้นที่ของตนเอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า องค์กรที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐ โดยเฉพาะพัฒนาชุมชนในพื้นที่สามารถนำ หลัก 3 ป. 4 พ. โมเดล ไปสนับสนุนให้กสิกรในชุมชนเข้าร่วมการพัฒนาเพื่อสร้างสังคมชุมชนแห่งการกินดี อยู่ดี มีสุข อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับ

2.1. รูปแบบการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ โคกหนองนา อย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี

- 2.2. การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีพุทธทศสิทธกรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี
- 2.3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนวิถีพุทธทศสิทธกรมอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี

References

- Chan-on, N. (2021). *Academic Article on Food Security in Thailand*. Retrieved June 20, 2021, from http://library.senate.go.th/document/Ext7091/7091777_0002.PDF
- Chantane, A., & Changcharoen, C. (2014). Buddhism and Sufficiency Economy Philosophy, *Journal of Management Science Review*, 22(2), 241- 250.
- Charoenrat, S. (2021). *Community Forest Food Security and the Push for Justice for Local Communities*. Retrieved May 1, 2021, from <http://www.cusri.chula.ac.th/backup/download/cluster5.pdf>
- Duangthisan, A., & Ketwong, A. (2021). Management to Build a Strong Community under Sufficiency Economy Philosophy : Case Study of Khon Sawan District Chaiphum Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2), 347- 358.
- Ladi, S. (2000). *A Study of Sufficiency Economy Project Implementation in Elementary Schools under the Udon Thani Provincial Primary Education Office*. (Master's Thesis). Graduate School: Khon Kaen University. Khon Kaen.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*: Bangkok: MCU Press.
- Mukpradit, M. (2000). *An Analytical Study of the Philosophy of Sufficiency Economy as a Result of His Majesty's Initiative and Buddhist Principles*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Autthaya.
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2019). *National Economic and Social Development Plan No. 12 B.E. 2017 - 2021 and 2022*. Retrieved November 29, 2021, from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- Phaetrangsi, P. (2002). *Evaluation of Self-Sufficient Community Economic Development Projects. According to the Royal Initiative in the New Theory Agriculture Project Case Study Farmers in Tha Mai District Chanthaburi Province*. (Research Report). Chonburi: Burapha University.
- Phra Bhramagunabhorn. (P.A. Payutto). (2018). *Sustainable Development*. (21st ed.). Nakhon Pathom: Wat Yan Wesakawan.
- Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2019). *Religion and the Sustainable Development Goals (SDGs)*. (2nd ed.). Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Phra Mahahansa Dhamma Mahaso et al. (2022). Buddhist Agricultural Development Model Khok Nong Na Santi Study Model for Sustainable Development: A Case Study in Sisaket Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(1), 48-64.
- Phra Phratheb Rattanamuni (Saipong Anomapañño/Kongsin). (2014). *Buddhist Agriculture for Solving the Problem of the Community Economy*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

- Phramaha Weerasak Abhinandavedi (Sangphong). (2018). *The Integration of the Buddhist Doctrines to the New Theory Agriculture Concerning to the King's Philosophy*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Autthaya.
- Prachuapwan, N. (2015). Development of Agricultural and Food Production System for the Strength of Ban Lak Meter Community Nakhon Pathom Province. *Journal of Research for Area-Based Development*, 7(4), 90-123.
- Samudavanich, C. (1998). *New Theory: The Grand Dimension of Thought*. (1ST ed.). Bangkok: Konrad Adenauer Foundation.
- Suphan Buri Provincial Office. (2021). Suphan Buri Province Development Plan, *Fiscal Year 2018-2022, Review 2021*. Retrieved November 29, 2021, from https://www.suphanburi.go.th/files/com_strategic/2019-01_3698f41fc355f67.pdf
- Tantivejkul, S. (2000). *Under the Royal Family*. (13th ed.). Bangkok: Matichon.
- Thai PBS news. (2021). *COVID-19 Has Caused More than 6 Million People to Lose their Jobs*. Retrieved June 6, 2021, from <https://news.thaipbs.or.th/content/303369>